

راهنمای استفاده از نرم افزار Modelsim

بر اساس نسخه

Modelsim-Altera Starter Edition 10.1 d

تحلیل شبیه سازی

راهنمای پیش‌رو برای آموزش کار با نرم‌افزار Modelsim متعلق به شرکت Altera تهیه شده است. کلیه حقوق این اثر متعلق به گروه ICEEP دانشگاه تهران است. هر گونه تکثیر از این اثر منوط به اجازه‌ی کتبی پدیدآورندگان این راهنما در گروه ICEEP می‌باشد.

WWW.ICEEP.IR

رند بازبینی

نسخه	تاریخ	نسخه ی Modelsim
۱,۰	۹۲/۹/۳۰	Altera Starter Edition 10.1 d

www.ICEEP.ir

فهرست

۷	فصل ۱: پیشگفتار.....
۹	فصل ۲: تحلیل شبیه‌سازی.....
۱۲	۱-۲- پنجره‌ی Structure.....
۱۴	۲-۲- پنجره‌ی Objects.....
۱۶	۳-۲- پنجره‌ی Wave.....
۲۱	۴-۲- پنجره‌ی Processes.....
۲۲	۵-۲- پنجره‌ی watch.....
۲۳	۶-۲- پنجره‌ی ویرایش کد.....
۲۴	۷-۲- عیب‌یابی.....
۲۶	واژه‌نامه.....

فهرست شکل‌ها

- شکل (۱-۲) فایل‌های Verilog یابنده ی ۱۰۱ ۱۰
- شکل (۲-۲) شروع شبیه‌سازی به کمک پنجره ی Start Simulation ۱۱
- شکل (۳-۲) نمای کلی از محیط شبیه‌سازی در نرم‌افزار Modelsim ۱۲
- شکل (۴-۲) اضافه کردن آیتم‌هایی از پنجره ی Structure به پنجره ی Wave ۱۴
- شکل (۵-۲) نمایش سیگنال‌ها در پنجره ی Objects ۱۵
- شکل (۶-۲) اضافه کردن آیتم‌هایی از پنجره ی Objects به پنجره ی Wave ۱۶
- شکل (۷-۲) نمایی کلی از پنجره ی Wave و اجزای آن ۱۷
- شکل (۸-۲) برخی نوار ابزارهای مفید پنجره ی Wave ۱۸
- شکل (۹-۲) تغییر مبنای اعداد در پنجره ی Wave ۲۰
- شکل (۱۰-۲) کادر نشانه‌گرهای پنجره ی Wave ۲۱
- شکل (۱۱-۲) نمایش پردازش‌های فعال در پنجره ی Processes ۲۱
- شکل (۱۲-۲) مشاهده مقادیر سیگنال‌ها در پنجره ی Watch ۲۲
- شکل (۱۳-۲) پنجره ی ویرایش کد در محیط شبیه‌سازی ۲۳
- شکل (۱۴-۲) مدیریت نقاط انفصال از پنجره ی Modify Breakpoints ۲۴
- شکل (۱۵-۲) برخی نوار ابزارهای مفید محیط شبیه‌سازی ۲۵

فهرست جدول‌ها

جدول (۱-۲) تشریح برخی نوار ابزارهای مفید پنجره‌ی Wave.....۱۸

جدول (۲-۲) تشریح برخی نوار ابزارهای مفید محیط شبیه‌سازی.....۲۵

www.ICEEP.ir

فصل اول

پیشگفتار

در راهنماهای نصب و راه اندازی و راه اندازی اولیه، به بررسی نحوه‌ی استفاده از نرم افزار Modelsim-Altera Starter Edition از جمله شبیه سازی با ModelSim پرداختیم، اما قابلیت های شبیه سازی این نرم افزار به آنچه که در آنجا بیان شد خلاصه نمی شود، لذا در این راهنما به تحلیل شبیه سازی ها خواهیم پرداخت.

بدیهی است گفتار پیش رو برای آن دسته از افرادی که دو راهنمای مذکور از این سری را مطالعه کرده اند و یا افرادی که با این نرم افزار آشنایی ابتدایی داشته و خواهان کسب اصلاحات بیشتر در این زمینه هستند، مفید خواهد بود.

فصل دوم

تحلیل شبیه‌سازی

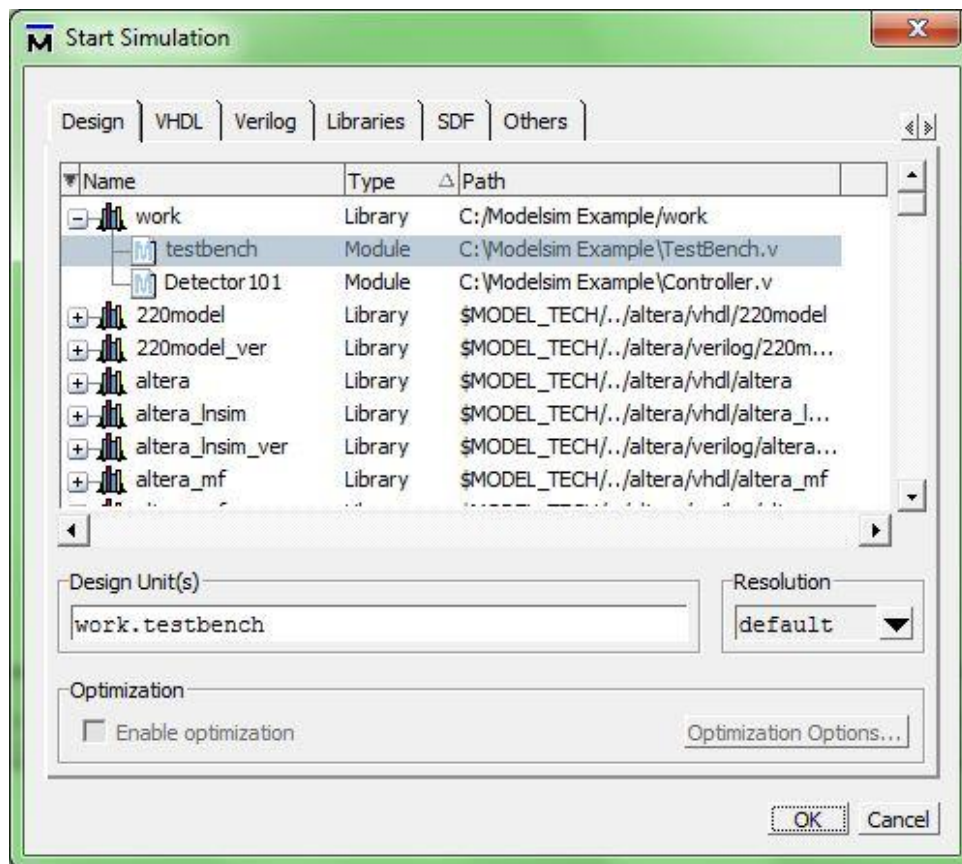
برای آشنایی با قابلیت‌های این بخش از یک مثال استفاده می‌کنیم. در زیر کدهای یک یابنده ی ۱۰۱ و فایل آزمون مربوطه را مشاهده می‌کنید. پروژه‌ی جدیدی در ModelSim باز می‌نماییم، فایل‌های زیر را به آن اضافه و کامپایل می‌کنیم.

```

1 module Detector101 (clk,rst,a,detected);
2 input clk,rst,a;
3 output reg detected;
4 reg [1:0] ps,ns;
5 always @(*)
6 begin
7     detected=0;ns=0;
8     case (ps)
9         0:
10            if (a==1)
11                ns=1;
12            else
13                ns=0;
14        1:
15            if (a==1)
16                ns=1;
17            else
18                ns=2;
19        2:
20            if (a==1)
21                begin
22                    ns=0;
23                    detected=1;
24                end
25            else
26                ns=0;
27        endcase
28    end
29    always@(posedge clk or posedge rst)
30    if (rst)
31        ps<=0;
32    else
33        ps<=ns;
34    endmodule
35
1 `timescale 1ns/1ns
2 module testbench();
3 wire detected;
4 reg a,clk,rst;
5 Detector101 uut (clk,rst,a,detected);
6 initial
7     repeat (50) #10 clk=~clk;
8     initial
9     begin
10        a=0;
11        rst=0;
12        #14
13        rst=1;
14        #20
15        rst=0;
16        #20
17        a=1;
18        #20
19        a=0;
20        #20
21        a=0;
22        #20
23        a=1;
24        #20
25        a=0;
26        #20
27        a=1;
28        #20
29        a=0;
30        #20
31        a=1;
32        #20
33        a=1;
34        #20
35        a=0;
36    end
37 endmodule
    
```

شکل (۲-۱) فایل‌های Verilog یابنده‌ی ۱۰۱

از نوار منوها **Simulate > Start Simulation...** را انتخاب می‌کنیم. پنجره‌ی آغاز شبیه‌سازی باز می‌شود.

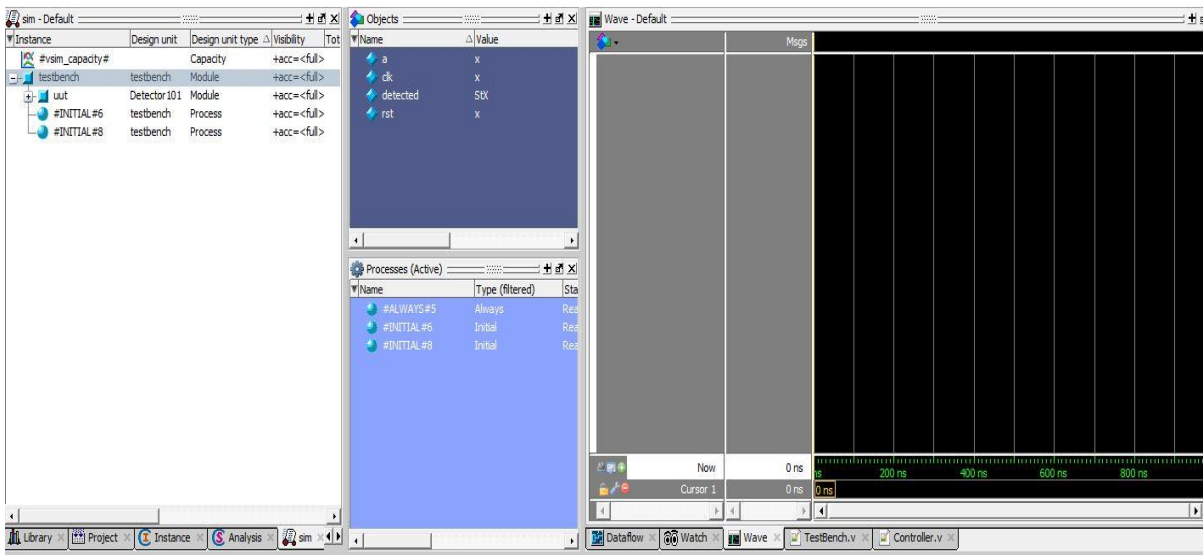
شکل (۲-۲) شروع شبیه‌سازی به کمک پنجره‌ی Start Simulation

در این پنجره در کتابخانه‌ی work واحد Testbench را انتخاب می‌کنیم و OK را می‌فشاریم.

بدین ترتیب محیط شبیه‌سازی باز خواهد شد.

در زیر نمایی از تعدادی از پنجره‌های محیط شبیه‌سازی را مشاهده می‌کنید، در ادامه به شرح

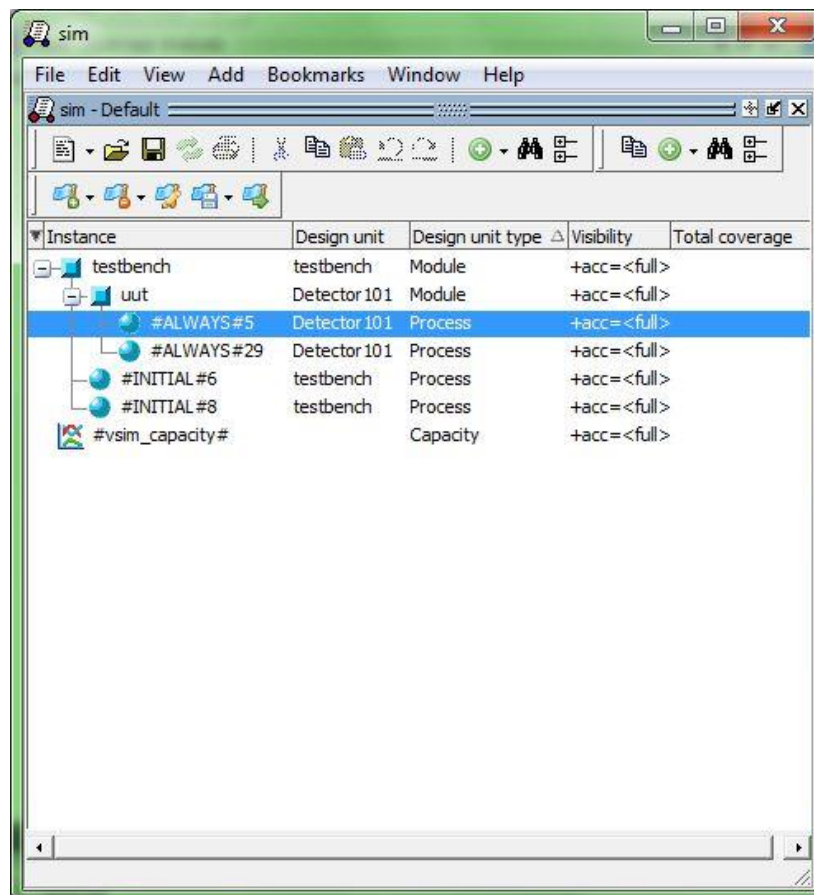
جداگانه‌ی این پنجره‌ها می‌پردازیم.

شکل (۲-۳) نمای کلی از محیط شبیه سازی در نرم افزار Modelsim

۲-۱- پنجره Structure

در این پنجره ساختمان^۱ اولویت بندی شده از پروژهای در حال شبیه سازی را مشاهده می کنید.

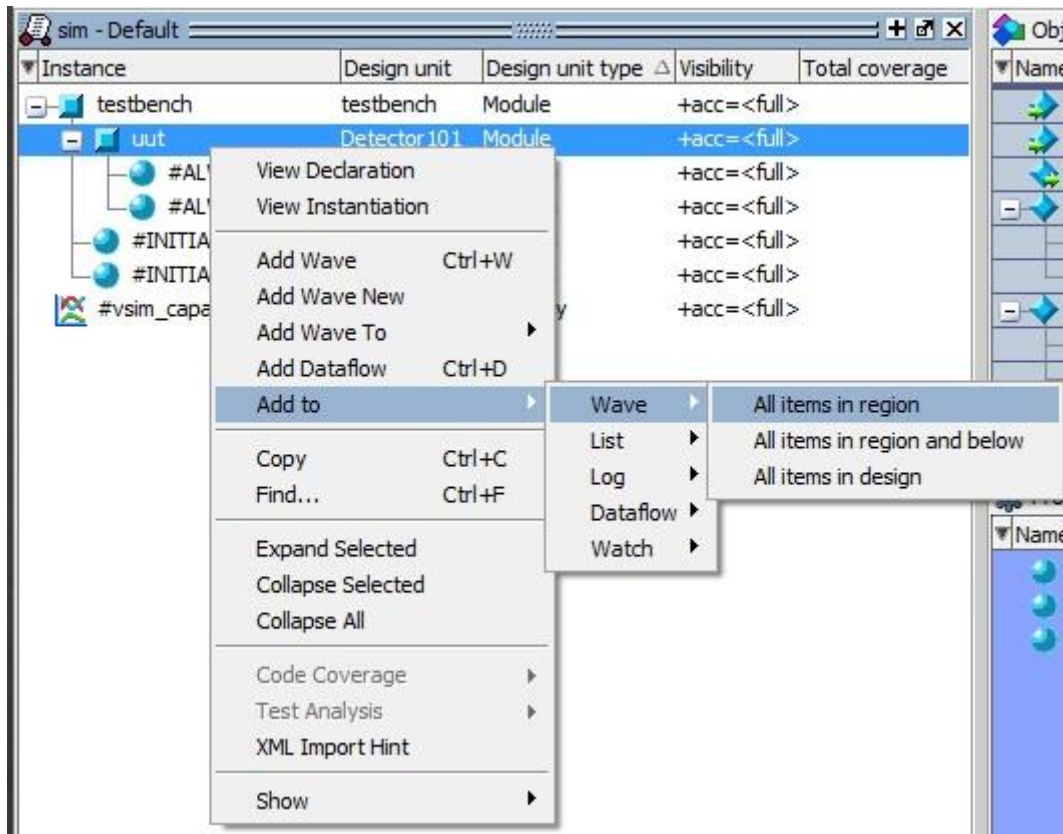

نمایش ساختمان اولویت بندی شده واحدهای طراحی در پنجره Structure

در این پنجره بلوک^۱ها و نمونه های موجود در پروژه با مشخص شدن واحد طراحی، نوع واحد طراحی و اطلاعات دیگر قابل مشاهده است.

- برای مشاهده ی کد مربوط به هر نمونه از پروژه کافی است روی آن دوبار کلیک نمایید.
- برای اضافه کردن تمام سیگنال های هر بخش به پنجره ی Wave (یا پنجره های شبیه سازی دیگر به طور مشابه) می توانید روی بخش مورد نظر راست کلیک کرده و `Add to >Wave>All item in region` را انتخاب نمایید.

^۱ block

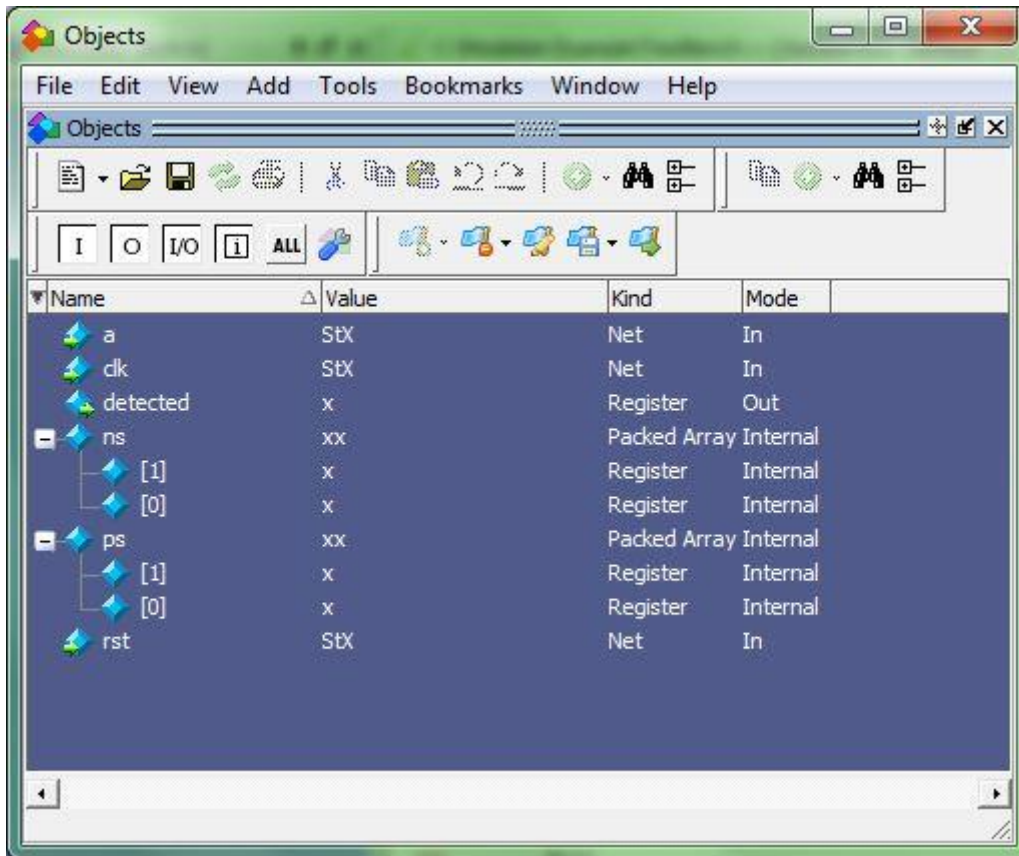

شکل (۲-۴) اضافه کردن آیتم‌هایی از پنجره Structure به پنجره Wave

۲-۲- پنجره Objects

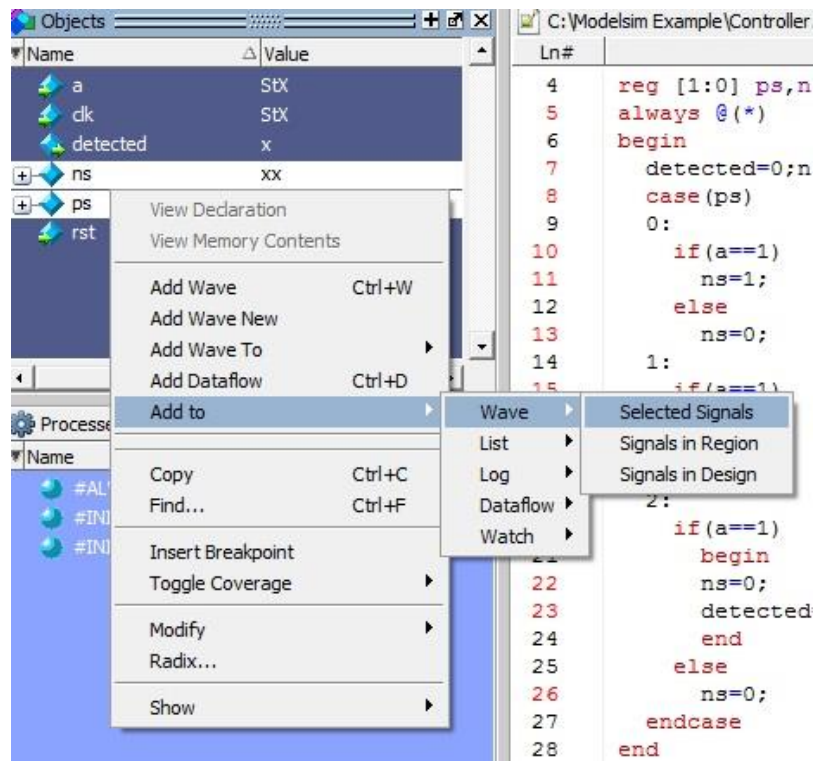
در این پنجره سیگنال‌ها، رجیسترها و ... (به طور کلی اشیاء) انتخاب شده در پنجره

Structure به همراه مقدار کنونی نمایش داده می‌شوند.

شکل (۲-۵) نمایش سیگنال‌ها در پنجره‌ی Objects

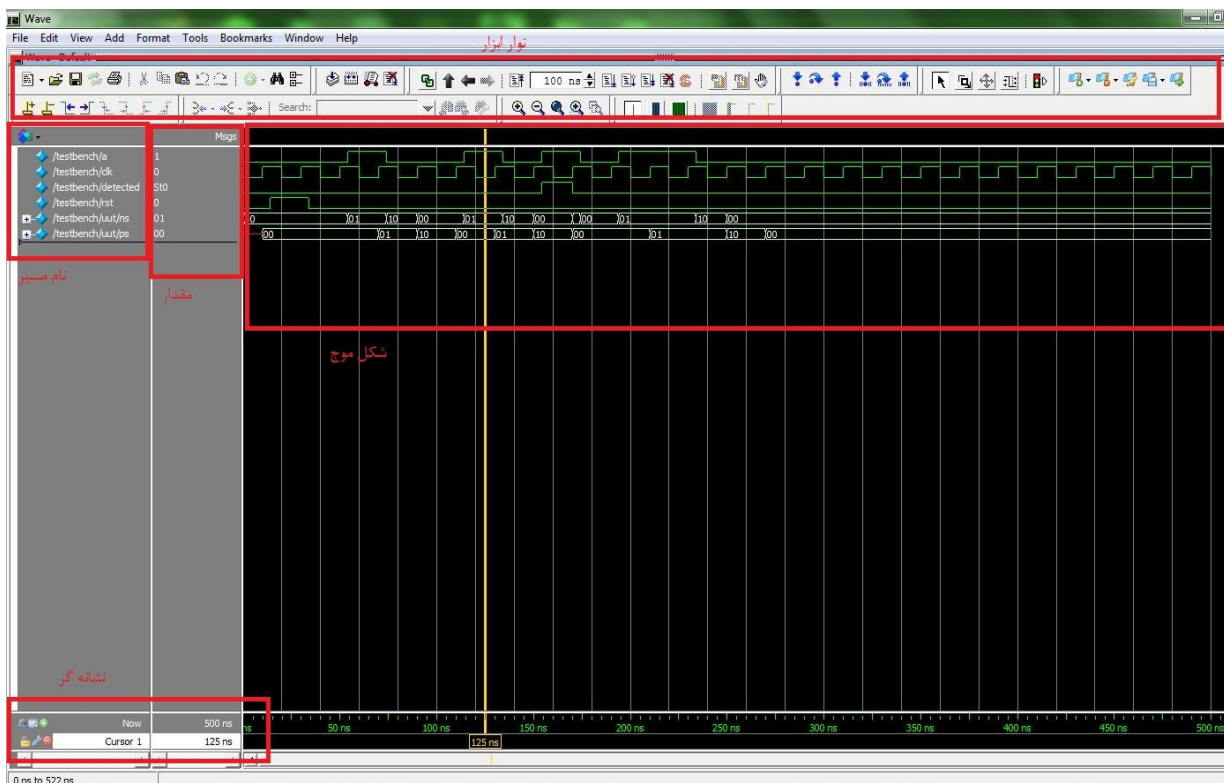
- برای اضافه کردن شیء یا اشیاء خاصی به پنجره‌ی Wave (یا سایر پنجره‌های شبیه‌سازی) کافیست آنها را انتخاب کرده راست کلیک نموده و Add to >Wave>selected signals را انتخاب نمایید.

شکل (۲-۶) اضافه کردن آیتم‌هایی از پنجره Objects به پنجره Wave

۲-۳- پنجره Wave

این پنجره نتایج شبیه‌سازی را به صورت شکل موج^۱ نمایش می‌دهد.

شکل (۲-۷) نمایی کلی از پنجره‌ی Wave و اجزای آن

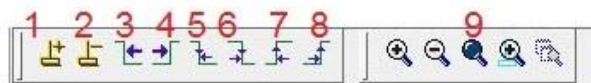
برای اینکه شکل موج سیگنال مورد نظر را بعد از اجرای شبیه‌سازی در این پنجره مشاهده نماییم باید آن را قبل از اجرا به این پنجره اضافه نماییم. در تشریح پنجره‌های Structure و Objects دو روش برای اضافه کردن بیان کردیم روش‌های دیگری هم برای این کار وجود دارد از جمله استفاده کردن از کشیدن و رها کردن سیگنال مورد نظر (کافیست شیء‌های مورد نظر از پنجره‌ی Objects را کشیده و در پنجره‌ی Wave رها نمایید).

اکنون به توضیح قسمت‌های مختلف پنجره‌ی Wave می‌پردازیم:

• نوار ابزار

در پنجره‌ی Wave علاوه بر نوار ابزار خود نرم‌افزار چند آئتم دیگر هم به این ابزارها اضافه

شده است که به دلیل کاربرد زیاد به شرح برخی از آنها می پردازیم:

شکل (۸-۲) برخی نوار ابزارهای مفید پنجره Wave

توضیح آیتم‌ها:

جدول (۱-۲) تشریح برخی نوار ابزارهای مفید پنجره Wave

شماره	میان بر	توضیحات
۱	ندارد	اضافه کردن نشانه‌گر ^۱
۲	منو: Wave > Delete Cursor	حذف کردن نشانه‌گر
۳	کلید فوری: Shift + Tab منو: Edit > Signal Search	پیدا کردن گذار ^۲ قبلی از سیگنال انتخابی
۴	کلید فوری: Tab منو: Edit > Signal Search	پیدا کردن گذار بعدی از سیگنال انتخابی
۵	منو: Edit > Signal Search	پیدا کردن لبه پایین رونده ^۳ قبلی از سیگنال انتخابی
۶	منو: Edit > Signal Search	پیدا کردن لبه پایین رونده بعدی از سیگنال انتخابی

^۱ Curser

^۲ Transition

^۳ Falling Edge

پیدا کردن لبه بالا رونده ^۱ قبلی از سیگنال انتخابی	منو: Edit > Signal Search	۷
پیدا کردن لبه بالا رونده ^۱ بعدی از سیگنال انتخابی	منو: Edit > Signal Search	۸
نمایش کامل تمام شکل موجها (بزرگ نمایی کامل)	منو: Edit > Signal Search	۹

• قسمت نام مسیر^۲

نام و مسیر سیگنال‌های اضافه شده به پنجره را نمایش می‌دهد.

• قسمت مقادیر^۳

مقادیری که نشانه‌گر به آن اشاره دارد را نمایش می‌دهد. برای تغییر مبنای اعداد

سیگنال‌های مورد نظر را انتخاب کرده و راست کلیک نمایید و از قسمت radix به تغییر مبنای اعداد

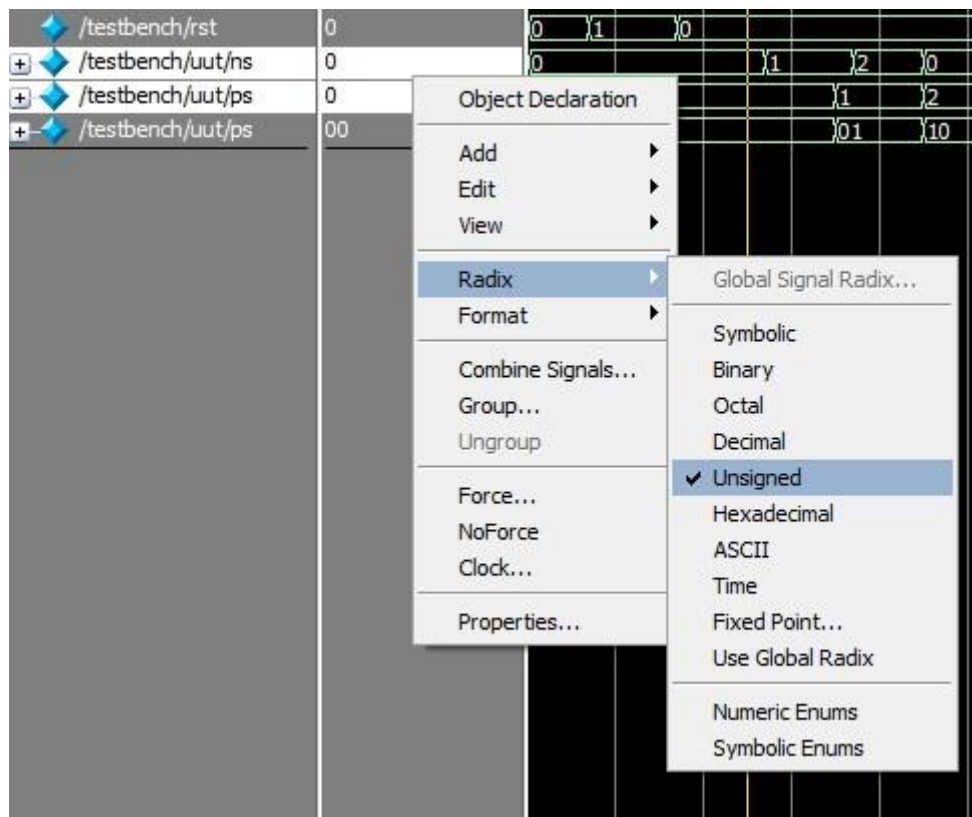
اقدام نمایید.

^۱ Rising Edge

^۲ Pathname Pane

^۳ Values Pane

^۴ Radix

شکل (۲-۹) تغییر مبنای اعداد در پنجره Wave

• شکل موج

در این پنجره شکل موج سیگنال‌های شبیه‌سازی شده نمایش داده می‌شود. رنگ قرمز موج نمایش دهنده‌ی مقدار منطقی 'X' رنگ آبی نمایش دهنده‌ی مقدار منطقی 'Z' و از رنگ سبز با سطوح بالا و پایین برای نمایش به ترتیب مقدارهای منطقی '1' و '0' استفاده می‌شود. همچنین آرایه‌ها را با مقدار آنها داخل کادر سفید نمایش می‌دهد.

• نشانه‌گر

در این قسمت مقدارهایی که نشانه‌گرها به آنها اشاره می‌کنند را مشاهده می‌کنید، می‌توانید نشانه‌گرهای جدید اضافه کنید یا نشانه‌گرهای موجود را حذف کنید، همچنین نشانه‌گرها را در شکل

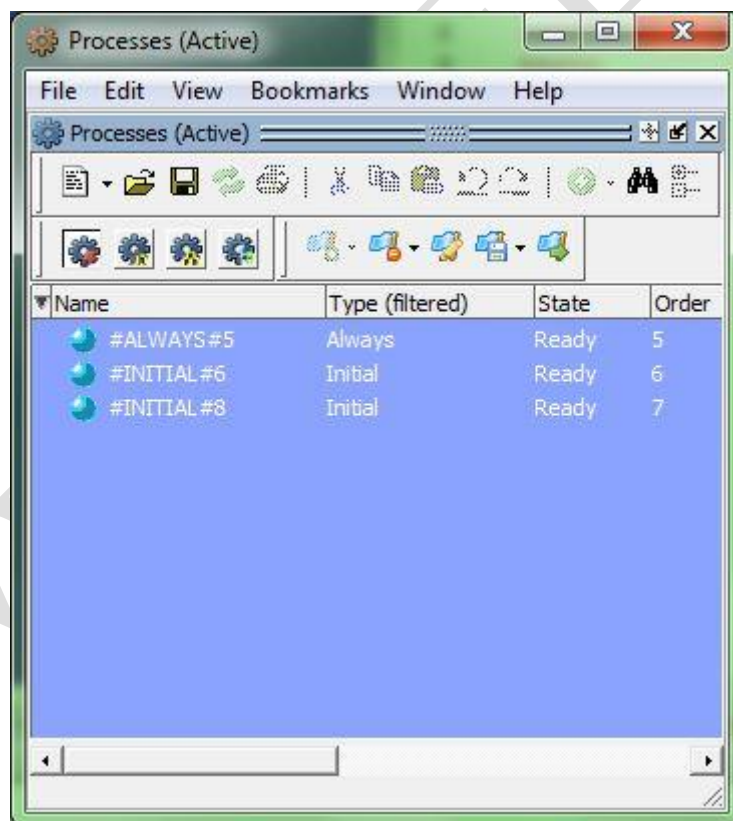
موج قفل کنید(نشانه گر قفل شده با رنگ قرمز مشخص می شود و قابل جابه جایی نیستند)، از این کار می توان برای اندازه گیری فاصله ی یک نقطه ی ثابت در شکل موج تا نقطه ی دلخواه استفاده کرد.

Now	975 ns
Cursor 1	117 ns
Cursor 2	148 ns

شکل (۲-۱۰) کادر نشانه گرهای پنجره ی Wave

۲-۴- پنجره ی Processes

این پنجره پردازش های فعال شبیه سازی را نمایش می دهد.

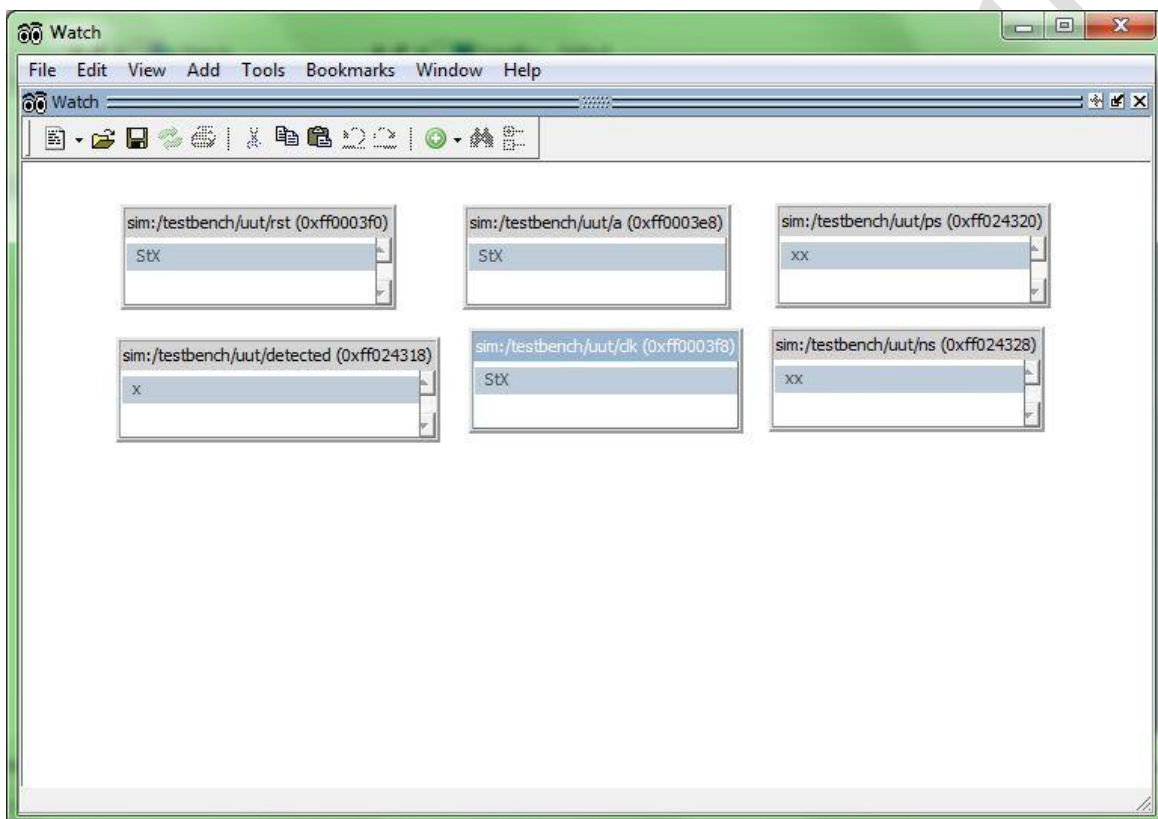

شکل (۲-۱۱) نمایش پردازش های فعال در پنجره ی Processes

پردازشی که اکنون در حال شبیه سازی است فعال محسوب می گردد.

۲-۵- پنجره watch

در این پنجره اشیاء مورد نظر اضافه شده را می توان در مراحل شبیه سازی تحت نظر گرفت و مقادیر آنها را مشاهده کرد.

شکل (۲-۱۲) مشاهده مقادیر سیگنال ها در پنجره Watch

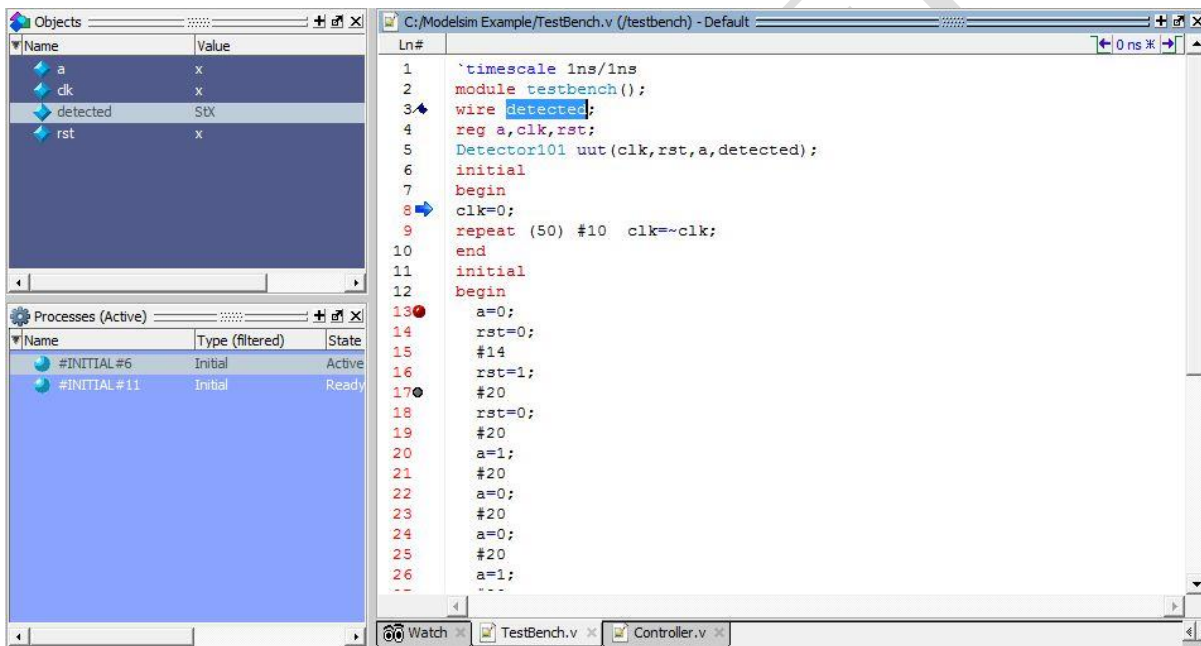
این پنجره قابلیت مشاهده ی سلسله مراتب طراحی های شی گرایانه^۱ را می دهد. آیتم هایی که در مرحله اخیر شبیه سازی تغییر کرده اند با رنگ قرمز مشخص می شوند. اضافه کردن آیتم های جدید به این قسمت همانند پنجره Wave انجام می شود.

۲-۶- پنجره ویرایش کد

در محیط شبیه سازی در این پنجره علاوه بر مشاهده کدهای برنامه موارد زیر قابل مشاهده

هستند:

- کد مربوط به قسمت انتخاب شده در سایر پنجره ها (مشخص شده با پرچم آبی رنگ)
- خط اجرای کد (مشخص شده با فلش آبی رنگ)
- نقاط انفصال^۱ فعال (مشخص شده با بالن قرمز رنگ) و
- نقاط انفصال غیر فعال (مشخص شده با بالن خاکستری رنگ)

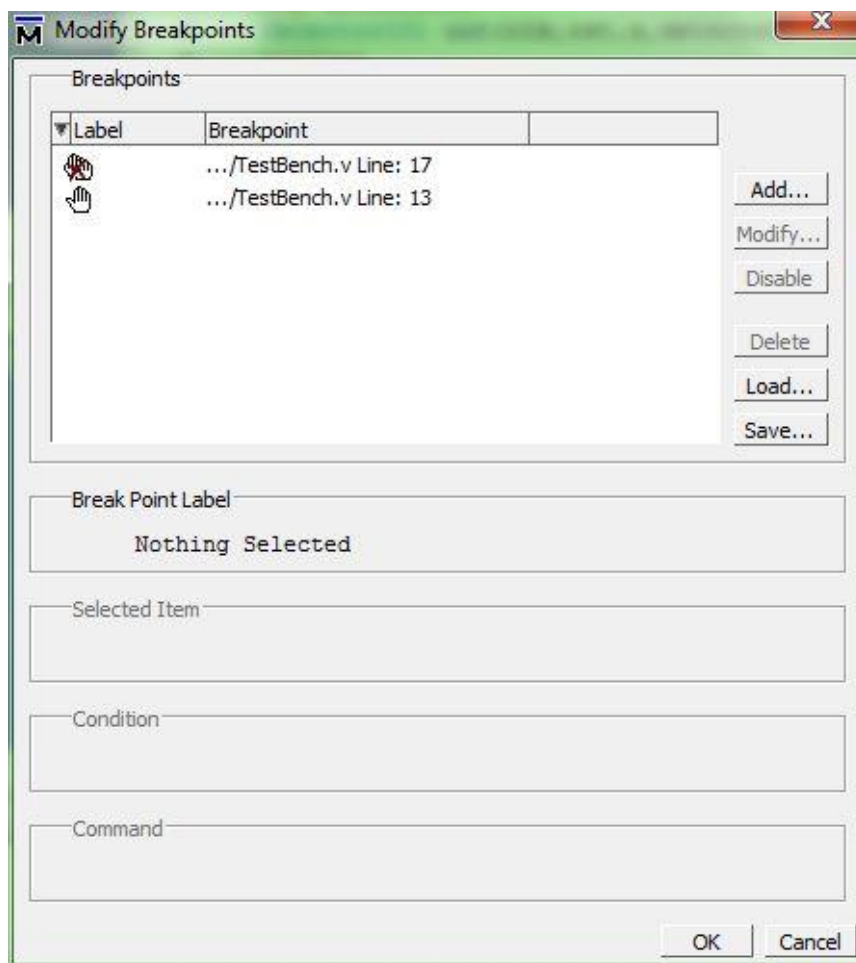

شکل (۲-۱۳) پنجره ویرایش کد در محیط شبیه سازی

ضمناً برای ایجاد نقاط انفصال در خط مورد نظر کفایت در کنار شماره‌ی آن خط کلیک نمایید. با کلیک دوباره وضعیت نقطه به حالت غیر فعال درخواهد آمد (نقطه انفصال را در خطوطی از کد می‌توان گذاشت که قابل اجرا باشد، این خط‌ها با شماره قرمز از سایر خطوط تفکیک می‌شوند).

^۱ Breakpoint

نقاط انفصال را همچنین می توان از منوی Tools>Breakpoints... مدیریت کرد.

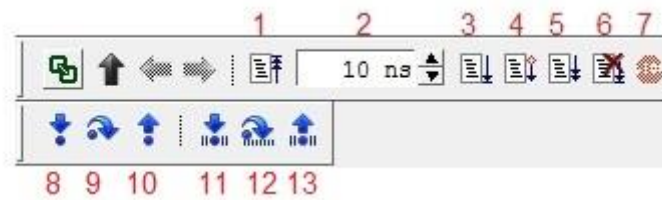

شکل (۲-۱۴) مدیریت نقاط انفصال از پنجره Modify Breakpoints

۲-۷- عیب یابی^۱

در این فصل تا اینجای کار با پنجره های نرم افزار ModelSim مرتبط با شبیه سازی و عیب یابی آشنا شدیم در ادامه نوار ابزار مرتبط با محیط شبیه سازی را معرفی می کنیم. به کمک این ابزارها می توانید شبیه سازی را به نحوی دلخواه خود اجرا و همزمان تغییرات سیگنال ها را در سایر پنجره های شبیه سازی مشاهده و عیب یابی کنید. لازم به ذکر است که روش دیگر دسترسی به این

موارد استفاده از منوی Simulate می‌باشد.

شکل (۲-۱۵) برخی نوار ابزارهای مفید محیط شبیه‌سازی

جدول (۲-۲) تشریح برخی نوار ابزارهای مفید محیط شبیه‌سازی

شماره	میان بر	توضیحات
۱	دستور Tcl: restart منو: Simulate > Run > Restart	راه اندازی دوباره‌ی شبیه‌سازی
۲	منو: Simulate > Runtime Options	تنظیم زمان اجرای شبیه‌سازی
۳	دستور Tcl: run منو: Simulate > Run > Run default_run_length	اجرای شبیه‌سازی با زمان فوق
۴	دستور Tcl: run -continue منو: Simulate > Run > Continue	ادامه دادن شبیه‌سازی
۵	دستور Tcl: run-all منو: Simulate > Run > Run -All	اجرای کامل
۶	کلید فوری:	وقفه ایجاد کردن فوری در شبیه سازی (مانند ایجاد یک

^۱ برای آشنایی بیشتر با دستورهای Tcl به ضمیمه ۲ مراجعه نمایید.

نقطه‌ی انفصال عمل می کند)	break منو: Simulate > Break	
قطع کردن شبیه سازی	ندارد	۷
اجرای یک گام ^۱ از شبیه‌سازی تا عبارت بعدی (عبارت بعدی می تواند در همین پردازش یا در پردازش دیگری باشد)	دستور:Tcl: step منو: Simulate > Run > Step	۸
اجرای دستورهای توصیف سخت افزاری (بدون وارد شدن به آنها)	دستور:Tcl: Step –over منو: Simulate > Run > Step –Over	۹
اجرای شبیه سازی تا بیرون از تابع یا پردازش کنونی(جهش به پایان تابع یا پردازش کنونی)	دستور:Tcl: Step –out منو: Simulate > Run > Step –Out	۱۰
جهش خط به خط داخل یک رشته ^۲ یا پردازش یا نمونه (حتی اگر سایر پردازش‌ها نیز نیاز به فعال سازی و اجرا داشته باشند (پس از اجرای آنها) توقف بعدی در پردازش فعال کنونی خواهد بود)	دستور:Tcl: Step –current منو: Simulate > Run > Step –current	۱۱
اجرای دستورهای توصیف سخت افزاری (بدون وارد شدن به آنها) داخل یک رشته یا پردازش یا نمونه (حتی اگر سایر پردازش‌ها نیز نیاز به فعال سازی و اجرا داشته باشند (پس از اجرای آنها) توقف بعدی در پردازش فعال کنونی خواهد بود)	دستور:Tcl: Step –over - current منو: Simulate > Run > Step –over - current	۱۲
اجرای شبیه سازی یک رشته یا پردازش یا نمونه وقتی استفاده می شود که تغییرات پردازش کنونی برای ما اهمیت دارد.	دستور:Tcl: Step –out –current	۱۳

^۱ Step

^۲ Thread

اهمیت دارد.	منو: Simulate > Run > Step –out –current	

www.ICEEP.ir

واژه نامه

A	
Add	اضافه کردن
B	
Block	بلوک
Breakpoint	نقطه‌ی انفصال
C	
Code	توصیف
Compile	کامپایل
Compiler	کامپایلر
Configuration	مشخصات
Create Project	ساخت پروژه
Cursor	نشانه‌گر
D	
Drag and Drop	کشیدن و رها کردن
Debugging	عیب‌یابی
Decimal	دهدهی
Declaration	تعریف
Depth	عمق
Description Language	زبان توصیف
Default	پیش فرض

Design	طراحی
Directory	مسیر
Download	بارگیری
E	
Editor	ویرایشگر
Error	خطا
Event	رویداد
Existing File	فایل از پیش تعریف شده
Extended VCD	VCD توسعه یافته
F	
Falling Edge	لبه‌ی پایین رونده
Flip-Flop	فلیپ فلاپ
G	
Gate	گیت
H	
Hardware Modeling	مدل های سخت افزاری
Hierarchy of Object Oriented Designs	سلسله مراتب طراحی های شی گرایانه
I	
I Agree	اعلام موافقت

Individual files	فایل های تکی
Install	نصب
Installation Directory	مسیر نصب
Instance	نمونه
Integer	عدد صحیح
J	
Jumpstart	پرش به شروع
K	
L	
Library Mapping	نگاشت کتابخانه
License	مجوز
Link	پیوند
Linking	اتصال
Load	بارگزاری
Local	محلی
M	
Macro	ماکرو
Method	متد
Module	واحد

N	
New Project	پروژه جدید
Next	بعدی
O	
Open	باز کردن
Optimization	بهینه سازی
P	
Pathname Pane	قسمت نام مسیر
Pattern	الگو
Pause	توقف
Process	پردازش
Q	
R	
Radix	مبنا
Random	تصادفی
Read Only	فقط خواندنی
Recompile	دوباره کامپایل کردن
Register	ریجستر
Reset	بازنشاندن

Resource Libraries	کتابخانه های منبع
Resume	شروع دوباره
Rising Edge	لبه ی بالا رونده
Run	اجرا
S	
Save	ذخیره
Simulation	شبیه سازی
Simulator	شبیه ساز
skip	پرش
Source files	فایل منبع
Standard Delay Format	فرمت استاندارد تاخیر
Step	گام
Structure	ساختمان
Summary	خلاصه
T	
Text Box	جعبه ی نوشته
Thread	رشته
Transcript	رونوشت
Transition	گذار
Typical	معمول

U	
Unit	واحد
V	
Values Pane	قسمت مقادیر
Version	نسخه
W	
Warning	اخطار
Waveform	شکل موج
Width	پهنا
Wire	سیم
Wizard	روند
X	
Y	
Z	
Others	
Summary	یابنده‌ی ۱۰۱